

Smärre bidrag

»Plenum är som Twitter» – svenska delegaternas syn på inlägg i Europaparlamentet

»Där borta i Bryssel» är ett ofta återkommande uttryck som syftar på EU, och som antyder att det är något diffust som sker på en avlägsen plats. En del av verksamheten som på ytan tycks utgöra ett fönster in i EU är de månatliga debatterna som äger rum i Strasbourg. Dessa sprids via diverse medier till Europas medborgare för att ge insikt om vad som försiggår i Europaparlamentet. Detta fönster in i EU är huvudföremål för forskargruppen ComParE (*Comparing Parliaments in Europe*), vilken bl.a. vill jämföra svensk och fransk debatt i Europaparlamentet.¹ I den här korta texten presenteras några resultat från en intervjustudie med tio svenska Europaparlamentariker² rörande deras syn på debatternas funktion samt deras tankar kring förberedelser och språkbruk.

Den parlamentariska debatten är en institutionaliserad diskurs som till sina yttre ramar är hårt styrd av den politiska logiken. Samtidigt är debatterna i kammaren offentliga och tillgängliga för alla intresserade, endera i videoformat eller som förhandlingsreferat. Det är därför inte självklart vem talaren riktar sig till: den nationella väljarkåren, parlamentets olika partigrupper, EU:s övriga institutioner eller media. Det som vid första anblicken är förpackat som en politisk debatt, verkar vid närmare efterforskning fylla en rad andra funktioner – men vilka?

I den här texten fokuserar vi på hur de svenska delegaterna resonerar om vem som är den tänkta mottagaren och vilken funktion som debatterna fyller. Vi utgår från ett längre citat ur intervjun med ledamot A. På frågan vem han vänder sig till svarar han så här:

(1) A (05.48). *Så att jag ska kunna använda det på Youtube.*

A – Det här är roligt, jag pratar ju svenska i plenum. Jag hade faktiskt en kort diskussion med [svensk ledamot X] om det igår kväll, för han pratar ju alltid engelska. Men jag alltså jag pratar ju svenska för jag pratar ju för väljarna och för protokollet. Sen är det sällan jag adresserar någon och dom gånger jag gör det, då pratar jag engelska. Alltså när jag gör det i plenum. Det är hemskt uppenbart till exempel på dom diskussionerna jag har haft om ACTA, där jag var the centre of attention liksom, det var hundrafyrtio pers där inne

¹ ComParE är ett samarbete mellan forskare vid romanska avdelningen vid Institutionen för moderna språk och Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet och bedrivs av Coco Norén och Jérôme-Frédéric Josserand samt Lina Nyroos och Björn Melander.

² De svenska parlamentarikererna är 20 till antalet, och vid forskargruppens besök i parlamentet i Strasbourg i mars 2013 ställde tio av dessa upp på intervjuer rörande en rad aspekter av plenardebatterna. Materialet har genomgått systematiskt och vi har plockat ut de sekvenser som rör hur man ser på debattinläggens funktion. Transkriptionerna är förenklade och lyfter fram innehållet; skiljetecken har lagts till och tvekljud, omstarter och vissa typiska talspråkliga fenomen har utelämnats.

som bara liksom hackade på mig. Klart jag gör det på engelska för då kommunicerar jag ju med dom, men normalt när jag står där då talar jag till protokollet och till mina väljare, och så att jag ska kunna använda det på Youtube eller nåt sånt där.

I sitt svar belyser A en rad aspekter som vägs in vid planeringen av debattinlägget. För det första anmärker A att han oftast väljer att tala på svenska. Han ger exempel på en kollega som alltid talar engelska, medan han själv bara gör det i ett syfte: att faktiskt debattera med de närvarande övriga parlamentarikerna. Han ger ett konkret exempel på detta och ramar samtidigt in detta som ett undantag; det hör helt enkelt inte till vanligheterna att faktiskt rikta sig till övriga närvarande deltagare.

Så vem är då den egentliga mottagaren för A? Det är den svenska befolkningen, och specifikt hans egna väljare. Men det är inte bara en hörande publik som A vänder sig till, det är också det i intervjuerna återkommande »protokollet». A förklarar att det är för »alla som läser dom här [protokollen] nån vacker dag» och att han vill att »ni ska veta att, for the record, att jag gillar inte det här eller jag ansåg det här. Jag ser liksom inte en person eller mottagare framför mig egentligen». Det är således en aning dubbelt vad gäller den tänka mottagaren: å ena sidan är det de svenska väljarna, å andra sidan är det något slags bevarande för eftervärlden: parlamentarikers ställningstagande och agerande i en viss fråga.

Till sist ger A i sitt svar uttryck för en viktig aktör i spridningen av sina inlägg – Youtube. Det är med andra ord inte bara tittarna framför datorn eller tv:n, eller de som söker efter debatterna på EU:s hemsida som är den tänkta åhöraren, utan inlägget ska vidare ut genom en annan kanal där t.ex. en parlamentariker mer aktivt kan styra formen för hela eller delar av sitt debattinlägg.

Synpunkterna som återspeglas i inlägget kan sammanfattas under fyra rubriker: 1) språkval, 2) ingen debatt, 3) väljarna i Sverige och 4) andra kanaler. Så hur resonerar övriga svenska parlamentariker om dessa aspekter?

Språkval

Ledamot A ger uttryck för att språkvalet är avhängigt situationen, främst tänkt interaktionspartner och syfte. Det absolut dominerande språket i kammaren är för de svenska delegaterna svenska, eftersom parlamentarikerna riktar sig till sin nationella väljarkår. Men om syftet är att övertyga de närvarande ledamöterna används engelska, precis som i arbetsutskotten som uppfattas som interna. Engelska används alltså i situationer där syftet är att påverka de pågående förhandlingarna. Publik Anpassningen hittar vi också hos ledamöterna B (2) och C (3); den senare kan till och med använda franska:

(2) B (05.10). *Språkvalet*

B – [...] just det här språkvalet om jag ska prata svenska eller engelska ibland. Om jag ska prata till kollegorna och faktiskt vill försöka övertyga dem att göra nånting eller rösta på nånting eller sådär, då pratar jag engelska. Jag pratar alltid engelska i utskotten.

(3) C (32.29). *Talar du franska?*

I – Du har aldrig fått idén då, att du ska hålla något inlägg i plenum på franska eller något annat främmande språk?

C – Jag har gjort det. I utskottet har jag ibland gjort det. Om det har varit mycket fransmän inblandade har jag ibland kört fransk, men oftast är det svenska. I plenum alltid, för då talar vi ändå till svenska folket och om media vill ha in det är det ändå konstigt att översätta en svensk parlamentariker. Det är mycket det också.

Båda ledamöterna, och flera med dem, ger uttryck för att språkvalet är markerat, och att parlamentarikernas insats i Strasbourg i huvudsak betraktas från Sverige med svenska öron.

Ingen debatt

En åsikt som samtliga av de svenska parlamentarikerna framförde spontant var att debatterna inte är regelrätta debatter avsedda för de närvarande i plenum. Delegaterna gör alltså skillnad på närvarande och icke-närvarande mottagare, vilket förklarar varför A framför att det är »sällan jag adresserar någon». Den monologiska formen har i huvudsak två förklaringar. För det första sker det huvudsakliga arbetet i arbetsutskotten och möjligheten att påverka röstningarnas utfall i kammaren är i stort sett obefintlig, vilket uttrycks i (4) och (5).

(4) C (14.41). *Man vinner inga röster i plenum*

C – Man övertygar ingen genom ett inlägg i plenum. Även om det är kul att försöka så gör man ju aldrig det. Däremot så kan ju ibland kommissionären man ställer en fråga till alltså i plenum är det ganska ... Man kan få ett svar från kommissionären. Ställa en kommissionär mot väggen eller få honom att säga nånting som man vet att han bör säga. Så det kan man använda plenum till, men man vinner ju inga röster i plenum.

(5) D (03.20). *Ingen blir frälst av det där*

D – [...] Så det där [debatterna], egentligen är det en formsak, känns det som många gånger. Det är ju inte som om nån kommer att bli frälst av det där.

För det andra anses debatternas struktur ha som konsekvens att intresset för att vända sig till närvarande delegater är svalt. Flertalet politiker hävdar att utformningen inte medger någon högre grad av interaktion, delvis på grund av inläggens begränsning i tid, som ofta är 90 eller 120 sekunder. E menar att ramen inte möjliggör en dialog, varför debatterna aldrig kan utgöra någon form av samtal politiker emellan:

(6) E (14.45). *Mer dialog i kommunfullmäktige*

E – Jag tror på att det beror på ... Strukturen är ju att man får ju oftast bara tilldelad sig en minut eller en och en halv. Du kan ju inte föra någon sjsyst dialog med nån. Det är ju helt omöjligt och då är det ju så här: 'Ha! om jag inte kan föra en dialog,' så har jag tänkt, 'om jag inte kan samtala', för jag har också varit kommunfullmäktigeledamot i femton år där för du ju dialog med din opponent.

Vidare är debatterna i Europaparlamentet mycket långa, vilket leder till en onaturlig tidsförskjutning mellan inlägg och repliken.

(7) E (14.45). *Det finns ingen replikmöjlighet*

E – När jag gör ett inlägg då kommer kanske den som jag opponerar emot femton gånger bort liksom som inte skulle förstå eller nånting sånt. Det finns ingen, det finns liten replikmöjlighet.

Att parlamentarikerna betraktar protokollet som en mottagare eller slutdestination för inlägget vittnar om avsaknaden av just *debatt* i debatten. Som A hävdar i (1), »jag pratar ju svenska för jag pratar ju för väljarna och för protokollet». Inläggen betraktas i hög grad som monologiska till sin karaktär, ofta utan koppling till tidigare och efterföljande inlägg. Anförandena ses därmed som fristående från den omedelbara kontexten. De blir redogörelser för parlamentarikers ställningstagande, och de produceras pro forma, det vill säga för att ha sagts snarare än i syfte att påverka.

Väljarna i Sverige

Att debatterna inte påverkar det politiska utfallet är en sida av myntet, en annan är att politikerna i praktiken oftast inte vänder sig till den närvarande publiken i plenum. Det råder nämligen mycket stark konsensus om att talen främst riktar sig till den egna väljarkåren i Sverige, som framgår av (8) och (9). Man ser det som ett sätt att kommunicera med sina väljare och föra dem närmare Europa. Det är också ett sätt att redovisa att man lägger ned arbete och påverkar beslut. Det finns alltså ett inslag av såväl röstfiske som behov av legitimitet.

(8) E (14.45). *Hemmaplan Sverige*

E – [...] för mig är det väldigt viktigt att tänka på var jag pratar och just vem som är min publik. Min publik i plena är nästan alltid hemmaplan Sverige. Jag pratar aldrig till ledamöterna så går aldrig debatten till därnere. Vi pratar aldrig med varandra, vi pratar alltid bara åt hemmaplan väldigt mycket.

(9) F (06.50). *Sverige är min valkrets*

I – Om det här ska höras hemma i Sverige, vem är det som ska höra? Vem är mottagaren?

F – Framför allt de som har tagit hit mej.

I – Dina väljare?

I – Din valkrets?

F – Sverige är ju min valkrets. Det är ju inte så svårt i Sverige att vara EU-vänlig i dessa dar.

Samtidigt finns det en ton av uppgivenhet. Man intar en realistisk hållning till hur mycket som sprids till väljarna och hur starkt – eller ljummet – deras intresse de facto är.

(10) G (43.33). *Om någon mot förmodan lyssnar*

G – [...] att jag kanske försöker förenkla ytterligare. Inte för att jag tror att jag talar till de andra parlamentarikerna, utan för att det har blivit ännu starkare att om nån mot all förmodan, som är utanför det här systemet, skulle lyssna, så ska man förstå vad man säger. [...]

Många parlamentariker är medvetna om att streamade videos eller publicerade förhandlingsreferat antagligen inte är det mest effektiva sättet att nå ut på, och väljer därför att använda andra kanaler.

Andra kanaler

Ledamöterna hänvisar flitigt till de s.k. nya medierna som det självklara sättet att kommunicera på med väljarna. Många lägger ut valda delar på Youtube och har egna bloggar där de hänvisar till inläggen och ibland även länkar till dessa. A beskriver det med orden »så att jag ska kunna använda det på Youtube eller nåt sånt där», och man förefaller ofta se på talen i kammaren som ett grundmaterial som man kan klippa och klistra i.

(10) E (14.45). *Då blir det som ett pressmeddelande*

E – [...] tretti sekunder har man på sig att säga en fråga. Det blir jag tycker att strukturen gör att den skapar att man inte har nån dialog och då blir det så här vem ska jag då prata för? Ja, okej, men då pratar jag för hemmaplan, för då kan jag lägga upp mitt tal på min blogg. Jag kan använda mitt tal på facebook. 'Men du förstår för att säga så här sa jag asså ...' och då blir det som ett pressmeddelande ett statement typ, att jag tycker det är viktigt att dutturidutturi [...]

(11) D (03.20). *Jag sätter filmerna på min blogg*

D – för mig är det jätteviktigt. Jag sätter ju alla de där filmerna på min blogg och det är ju ett sätt att kommunicera med mina väljare i Sverige. Att de ser att jag gör någonting i kammaren. Och det är ett statement på något sätt.

En intressant aspekt här är att det dels handlar om att på mer traditionellt sätt vända sig till medier genom »ett pressmeddelande», dels också mer direkt vända sig till väljarna via t.ex. Youtube, som verkar uppfattas som en direktkanal som inte filtreras av redaktörer och journalister. Kommunikationen sker alltså i flera lager på samma gång.

Slutreflektioner

Bilden som parlamentarikerna målar upp av plenardebatterna i Strasbourg är blandad. Som utomstående kan man förvisso bli nedslagen av den bristande dialogen i kammaren, men samtidigt vittnar intervjuerna om politikernas vilja av att genom debatterna föra en dialog *utåt* – med medborgarna – i syfte att utgöra en länk till EU. Förhandlingsarenan finns i utskotten (något som också framhålls av ledamöterna själva).

Det kanske kan tyckas självklart att debatterna har många och heterogena mottagare, som parlamentarikerna har att ta ställning till, men det är påfallande hur medvetna ledamöterna är om detta och hur tydligt det styr vad de väljer att göra. Politikerna uttrycker samstämmigt att de i första hand vänder sig till väljarkåren, men vissa reflekterar över den sammansatta språkliga situationen med flera parter och kommunikation i olika lager och led. Ledamot A är inte ensam om att ge röst åt att talens utformning skiftar beroende på syfte och föreställd mottagare, även i något så konkret som språkval.

Den mest framträdande och dominerande synpunkten gäller dock inläggens funktion. Flera parlamentariker framhåller att det inte handlar om *deliberation* ('överläggning') utan *deklaration*. A ger en fyndig karaktäristik av inläggen i plenum, som vi låter av-

sluta denna genomgång: »Det är som en kommunikationskanal, som Twitter. Alltså det är mycket lättare att jämföra plenum med Twitter. Du har 120 tecken, 140 tecken. Här har jag två minuter.»

Lina Nyroos, Jérôme-Frédéric Josserand & Coco Norén